॥ तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥अष्टमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः॥

वर्रणस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। तत्स्र सृद्धिरन् समंसर्पत्। तत्स्र सृपारं सरसृत्वम्। अग्निनां देवेन प्रथमेऽहृन्ननु प्रायुंङ्कः। सरस्वत्या वाचा द्वितीयें। स्वित्रा प्रंस्वेनं तृतीयें। पूष्णा पृश्भिश्चतुर्थे। बृह्स्पतिना ब्रह्मणा पश्चमे। इन्द्रेण देवेनं षृष्ठे। वर्रुणेन् स्वयां देवतंया सप्तमे॥१॥

सोमंन राज्ञांऽष्टमे। त्वष्ट्रां रूपेणं नव्मे। विष्णुंना यज्ञेनांऽऽप्रोत्। यत्म्र्सृपो भवंन्ति। इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यज्ञंमान आप्नोति। पूर्वापूर्वा वेदिर्भवति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यावंरुख्ये। पुरस्तांदुप्सदाई सौम्येन प्रचंरति। सोमो वै रेतोधाः। रेतं एव तद्दंधाति। अन्तरा त्वाष्ट्रेणं। रेतं एव हितं त्वष्टां रूपाणि विकंरोति। उपरिष्टाद्वैष्ण्वेनं। यज्ञो वै विष्णुंः। यज्ञ एवान्ततः प्रतितिष्ठति॥२॥ सुप्तमे दंधाति पश्चं च॥———[१]

जामि वा एतत्कुंर्वन्ति। यत्मद्यो दीक्षयंन्ति सद्यः सोमं क्रीणन्ति। पुण्डरिस्रजां प्रयंच्छत्यजांमित्वाय। अङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तिः। अप्सु दीक्षात्पसी प्रावेशयन्। तत्पुण्डरीकमभवत्। यत्पुण्डरिस्रजां प्रयच्छंति। साक्षादेव दीक्षात्पसी अवंरुन्थे। दशभिवत्सत्रैः सोमं क्रीणाति। दशौक्षरा विराद॥३॥

अन्नं विराट्। विराजैवान्नाद्यमवं रुन्धे। मुष्करा भविन्ति सेन्द्रत्वायं। दृशपेयों भवित। अन्नाद्यस्यावंरुद्धै। शृतं ब्राँह्मणाः पिंबन्ति। शृतायुः पुरुषः शृतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। स्मृद्शः स्तोत्रं भविति। स्मृद्शः प्रजापंतिः॥४॥

प्रजापंतेरास्यै। प्राकाशावध्वर्यवे ददाति। प्रकाशमेवैनं गमयति। स्रजंमुद्गात्रे। व्येवास्मै वासयति। रुकार होत्रै। आदित्यमेवास्मा उन्नयति। अर्थं प्रस्तोतृप्रतिहृतृभ्याम्। प्राजापत्यो वा अर्थः। प्रजापंतेरास्यै॥५॥ द्वादंश पष्ठौहीर्ब्रह्मणें। आयुरेवावंरुन्थे। वशां मैत्रावरुणायं।

राष्ट्रमेव वश्यंकः। ऋषभं ब्राँह्मणाच्छ १ सिनें। राष्ट्रमेवेन्द्रिया-व्यंकः। वासंसी नेष्टापोतृभ्याम्। पवित्रं एवास्यैतं। स्थूरिं यवाचितमंच्छावाकायं। अन्तत एव वरुणमवं यजते॥६॥ अनुङ्वाहंमग्रीधै। वहिर्वा अनुङ्वान्। वहिरुग्नीत्। वहिनैव वहि यज्ञस्यावंरुन्धे। इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं त्रेधेन्द्रियं वीर्यं पर्ग-ऽपतत्। भृगुस्तृतीयमभवत्। श्रायन्तीयं तृतीयम्। सरस्वती तृतीयम्। भार्गवो होतां भवति। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। वारवन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। सारस्वतीरपो गृंह्णाति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यावंरुख्ये। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यर्५ श्रयति। वारवन्तीयमग्निष्टोमसामम्। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं वारयति॥७॥

विराष्ट्रजापंतिरश्वः प्रजापंतिराश्चं यजते ब्रह्मसामं भवति स्व चं ——[२] ईश्वरो वा एष दिशोऽनूनमंदितोः। यं दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति। दिशामवेष्टयो भवन्ति। दिक्ष्वेव प्रतिं तिष्ठत्यनुन्मादाय। पश्चं देवतां यजित। पश्च दिशः। दिक्ष्वेव प्रतिं तिष्ठति। हिवषोहिवष इष्ट्वा बार्हस्पत्यम्भिघारयित। यज्मानदेवत्यों व बृहस्पतिः। यजमानमेव तेजंसा समर्धयित॥८॥

आदित्यां मुल्हां गुर्भिणीमा लंभते। मारुतीं पृश्विं पष्टौहीम्। विशं चैवास्में राष्ट्रं चं समीचीं दधाति। आदित्यया पूर्वया प्रचरित। मारुत्योत्तंरया। राष्ट्र एव विश्वमनुंबध्नाति। उचैरांदित्याया आश्रांवयति। उपार्श मारुत्ये। तस्मांद्राष्ट्रं विश्वमितंवदित। गुर्भिण्यांदित्या भवति॥९॥

इन्द्रियं वै गर्भः। राष्ट्रमेविन्द्रियाव्यंकः। अगुर्भा मांरुती। विश्वे मुरुतः। विश्वेमेव निरिन्द्रियामकः। देवासुराः संयंत्ता आसन्। ते देवा अश्विनौः पूषन्वाचः सृत्यः संत्रिधायं। अनृतेनासुरान्भ्यंभवन्। तैंऽश्विभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादंशकपालं निर्वपन्। ततो वै ते वाचः सृत्यमवांरुन्थत॥१०॥

यद्श्विभ्यां पूष्णे पुंरोडाशं द्वादेशकपालं निर्वपंति। अनृतेनैव भ्रातृंव्यानिभूयं। वाचः सत्यमवंरुन्थे। सरंस्वते सत्यवाचे च्रुम्। पूर्वमेवोदितम्। उत्तरेणाभि गृंणाति। स्वित्रे सत्यप्रसवाय पुरोडाशं द्वादेशकपालं प्रसूत्यै। दूतान्प्रहिंणोति। आविदं एता भवन्ति। आविदंमेवैनं गमयन्ति। अथों दूतेभ्यं एव न छिंद्यते। तिसृधन्वश शुंष्कदृतिर्दक्षिणा समृद्धौ॥११॥

अर्ध्यति भ्वत्यरुन्धत् गृम्यन्ति द्वे चं॥———[3]

आग्नेयम्ष्टाकंपालं निर्वपति। तस्माच्छिशिरे कुरुपश्चालाः प्राश्चो यान्ति। सौम्यं चरुम्। तस्मौद्धस्नतं व्यवसायांदयन्ति। सावित्रं द्वादेशकपालम्। तस्मौत्पुरस्ताद्यवांनाः सवित्रा विरुन्धते। बार्हस्पत्यं चरुम्। सवित्रेव विरुध्यं। ब्रह्मणा यवानादंधते। त्वाष्ट्रमष्टाकंपालम्॥१२॥

रूपाण्येव तेनं कुर्वते। वैश्वान्रं द्वादंशकपालम्। तस्मां अघन्यं नैदांघे प्रत्यश्चंः कुरुपश्चाला याँन्ति। सारुस्वतं च्रुं निर्वपति। तस्मांत्प्रावृष् सर्वा वाचो वदन्ति। पौष्णेन व्यवंस्यन्ति। मैत्रेणं कृषन्ते। वारुणेन विधृता आसते। क्षेत्रपृत्येनं पाचयन्ते। आदित्येनादंधते॥१३॥

मासिमाँस्येतानिं ह्वी १ विं निरुप्याणीत्यांहुः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्क्ष् इतिं। अथो खल्वांहुः। कः संवत्सरं जीविष्यतीतिं। षडेव पूँवें द्युर्निरुप्यांणि। षडुंत्तरेद्युः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्के। दक्षिणो रथवाहनवाहः पूर्वेषां दक्षिणा। उत्तरं उत्तरेषाम्। संवत्सरस्यैवान्तौं युनक्ति। सुवर्गस्यं लोकस्य समष्ट्रौ॥१४॥ अष्टमः प्रश्नः

त्वाष्ट्रमृष्टाकंपालं दधते युन्त्त्र्येकं च॥————[४]

इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। स यत्प्रंथमं निरष्ठीवत्। तत्कंलमभवत्। यद्वितीयम्। तद्वदंरम्। यत्तृतीयम्। तत्कर्कन्धुं। यत्रुस्तः। स सि्र्हः। यदक्ष्यौः॥१५॥

स शाँदूलः। यत्कर्णयोः। स वृकः। य ऊर्ध्वः। स सोमः। याऽवांची। सा सुराँ। त्रयाः सक्तंवो भवन्ति। इन्द्रियस्यावंरुद्धै। त्रयाणि लोमांनि॥१६॥

त्विषिमेवावंरुन्थे। त्रयो ग्रहाँः। वीर्यमेवावंरुन्थे। नाम्नां दश्मी। नव व पुरुषे प्राणाः। नाभिर्दश्मी। प्राणा इन्द्रियं वीर्यम्। प्राणानेविन्द्रियं वीर्यं यजमान आत्मन्थंते। सीसेन क्रीबाच्छष्पाणि क्रीणाति। न वा एतदयो न हिरंण्यम्॥१७॥ यत्सीसम्। न स्त्री न पुमान्। यत्क्रीबः। न सोमो न सुरा। यत्सौत्राम्णी समृद्धौ। स्वाद्वीन्त्वां स्वादुनेत्यांह। सोममेवैनां करोति। सोमोंऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरंस्वत्यै पच्यस्वेन्द्रांय सुत्राम्णे पच्यस्वेत्यांह। एताभ्यो ह्येषा देवतांभ्यः पच्यंते। तिसः स॰सृष्टा वसति॥१८॥

तिस्रो हि रात्रीं ऋीतः सोमो वसंति। पुनातुं ते परिस्रुत्मिति

यज्ञंषा पुनाति व्यावृंत्त्यै। प्वित्रंण पुनाति। प्वित्रंण हि सोमं पुनन्ति। वारंण शश्वंता तनेत्यांह। वारंण हि सोमं पुनन्ति। वायुः पूतः प्वित्रेणेति नैतयां पुनीयात्। व्यृंद्धा ह्यंषा। अतिप्वितस्यैतयां पुनीयात्। कुविद्ङ्गेत्यनिरुक्तया प्राजापत्ययां गृह्णाति॥१९॥

अनिंरुक्तः प्रजापंतिः। प्रजापंतेरास्यैं। एकंयुर्चा गृह्णाति। एक्धेव यर्जमाने वीर्यं दधाति। आश्विनं धूम्रमालंभते। अश्विनौ वै देवानां भिषजौं। ताभ्यांमेवास्में भेषजं कंरोति। सार्स्वतं मेषम्। वाग्वै सरंस्वती। वाचैवैनं भिषज्यति। ऐन्द्रमृष्भः सैन्द्रत्वायं॥२०॥

अक्ष्योर्लोमांनि हिरंण्यं वसित गृह्णित भिषज्यत्येकं च॥————[५]
यित्रिषु यूपेंष्वालभेत। बहिर्धाऽस्मादिन्द्रियं वीर्यं
दध्यात्। भ्रातृंव्यमस्मै जनयेत्। एक्यूप आलंभते।
एक्धेवास्मित्रिन्द्रियं वीर्यं दधाति। नास्मै भ्रातृंव्यं जनयित।
नैतेषां पशूनां पुरोडाशां भवन्ति। ग्रहंपुरोडाशा ह्येते। युव॰
सुराममिश्वेनेतिं सर्वदेव्त्यं याज्यानुवाक्यं भवतः। सर्वां एव
देवताः प्रीणाति॥२१॥

ब्राह्मणं परिक्रीणीयादुच्छेषंणस्य पातारम्ं। ब्राह्मणो ह्याहुत्या उच्छेषंणस्य पाता। यदि ब्राह्मणं न विन्देत्। वल्मीक्वपायामवं नयेत्। सैव ततः प्रायंश्चित्तिः। यद्वै सौत्रामण्ये व्यृद्धम्। तदंस्यै समृद्धम्। नानादेवत्याः पृशवंश्च पुरोडाशांश्च भवन्ति समृद्धै। ऐन्द्रः पंशूनामृत्तमो भवति। ऐन्द्रः पुरोडाशांनां प्रथमः॥२२॥

इन्द्रिये एवास्मैं समीचीं दधाति। पुरस्तांदन्याजानां पुरोडाशैः प्रचरित। पुशवो वै पुरोडाशौः। पुश्नेवावं रुन्धे। ऐन्द्रमेकांदशकपालुं निर्वपिति। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। सावित्रं द्वादंशकपालुं प्रसूत्ये। वारुणं दशकपालम्। अन्तृत एव वर्रुणमवं यजते। वर्डबा दक्षिणा॥२३॥

उत वा एषाऽश्व र्स् सूते। उताऽश्वंतरम्। उत सोमं उत सुराँ। यत्सौत्राम्णी समृंद्धो। बार्ह्स्पत्यं पृशुं चंतुर्थमंतिपवितस्या लंभते। ब्रह्म वै देवानां बृह्स्पतिः। ब्रह्मणेव यज्ञस्य व्यृंद्धमिपं वपति। पुरोडाशंवानेष पृशुभंवति। न ह्यंतस्य ग्रहं गृह्णन्ति। सोमंप्रतीकाः पितरस्तृण्णुतेतिं शतातृण्णाया र्स् समवंनयति॥२४॥

श्वातायुः पुरुषः श्वतिन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। दक्षिणेऽग्रौ जुंहोति। पापवस्यसस्य व्यावृत्त्यै। हिरंण्यमन्त्रा धारयति। पूतामेवैनां जुहोति। श्वतमानं भवति। श्वतायुः पुरुषः श्वतिन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। यत्रैव श्वतातृण्णां धारयंति॥२५॥

तिन्नदंधाति प्रतिष्ठित्यै। पितृन् वा पृतस्यैन्द्रियं वीर्यं गच्छति। य सोमोऽति पवंते। पितृणां याँज्यानुवाक्यांभिरुपं तिष्ठते। यदेवास्यं पितृनिन्द्रियं वीर्यं गच्छंति। तदेवावं रुन्धे। तिस्भिरुपं तिष्ठते। तृतीये वा इतो लोके पितरंः। तानेव प्रीणाति। अथो त्रीणि वै यज्ञस्यैन्द्रियाणि। अध्वर्युर्होतां ब्रह्मा। त उपंतिष्ठन्ते। यान्येव यज्ञस्यैन्द्रियाणि। तैरेवास्मै भेषजं करोति॥२६॥

प्रीणिति प्रथमो दक्षिण समवंनयति धारयंतीन्द्रियाणि च्लारि चा——[६]
अग्निष्टोममग्र आहंरति। यज्ञमुखं वा अग्निष्टोमः।
यज्ञमुखमेवारभ्यं स्वमा ऋमते। अथैषोऽभिषेच्नीयंश्चतुस्त्रिष्शपंवमानो भवति। त्रयंस्त्रिष्शृद्धे देवताः। ता
एवाप्नोति। प्रजापंतिश्चतुस्त्रिष्शः। तमेवाप्नोति। स्रश्रार एष

स्तोमानामयंथापूर्वम्। यद्विषंमाः स्तोमाः॥२७॥

पृतावान् वै यज्ञः। यावान्यवंमानाः। अन्तः श्लेषंणं त्वा अन्यत्। यत्ममाः पवंमानाः। तेनाऽसर्श्वारः। तेनं यथापूर्वम्। आत्मनेवाग्निष्टोमेनुर्भोतिं। आत्मना पुण्यो भवति। प्रजा वा उक्थानिं। पृशवं उक्थानिं। यदुक्थ्यो भवत्यनु सन्तंत्त्यै॥२८॥ स्तोमाः पृशवं उक्थानेवं च॥———[७]

उपं त्वा जामयो गिर् इतिं प्रतिपद्भंवति। वाग्वै वायुः। वाच पृवैषों ऽभिषेकः। सर्वां सामेव प्रजाना रं सूयते। सर्वां एनं प्रजा राजेतिं वदन्ति। पृतमु त्यन्दश् क्षिप् इत्यांह। आदित्या वै प्रजाः। प्रजानां मेवेतेनं सूयते। यन्ति वा एते यंज्ञमुखात्। ये संम्भार्यां अक्रन्ं॥२९॥

यदाह् पर्वस्व वाचो अंग्रिय् इतिं। तेनैव यंज्ञमुखान्नयंन्ति। अनुष्टुक्प्रंथमा भवति। अनुष्टुगुंत्तमा। वाग्वा अनुष्टुक्। वाचैव प्रयन्तिं। वाचोद्यंन्ति। उद्वंतीर्भवन्ति। उद्वद्वा अनुष्टुभों रूपम्। आनुष्टुभो राज्ञन्यः॥३०॥

तस्मादुद्वंतीर्भवन्ति। सौर्यनुष्टुगुंत्तमा भंवति। सुवर्गस्यं लोकस्य सन्तंत्यै। यो वै सुवादेतिं। नैनर्ं सुव उपनमित। यः सामंभ्य एतिं। पापींयान्त्सुषुवाणो भंवति। एतानि खलु वै सामांनि। यत्पृष्ठानिं। यत्पृष्ठानि भवंन्ति॥३१॥

तैर्व स्वान्नैति। यानि देवराजाना ५ सामानि। तैर्मुष्मिँ लोक ऋंध्रोति। यानिं मनुष्यराजानाः सामानि। तैरस्मिं लोक ऋंध्रोति। उभयोरेव लोकयोर् ऋध्रोति। देवलोके चं मनुष्यलोके चं। एकवि शों ऽभिषेचनीयंस्योत्तमो भंवति। एकवि श्रः केशवपनीयंस्य प्रथमः। सप्तदशो देशपेयः॥३२॥ विड्वा एंकवि शः। राष्ट्र संप्तदशः। विशं एवैतन्मंध्यतों-ऽभिषिंच्यते। तस्माद्वा एष विशां प्रियः। विशो हि मध्यतोऽभिषिच्यते। यद्वा एनमदो दिशोऽनु व्यास्थापयंन्ति। तत्सुंवर्गं लोकमभ्या रोहति। यदिमं लोकं न प्रत्यवरोहेंत्। अतिजनं वेयात्। उद्वां माद्येत्। यदेष प्रंतीचीनंः स्तोमो भवंति। इममेव तेनं लोकं प्रत्यवंरोहति। अथों अस्मिन्नेव लोके प्रतिं तिष्ठत्यनुंन्मादाय॥३३॥

अक्रंत्राजुन्यों भवंन्ति दश्पेयों माद्येत्रीणि च॥_____[८]

इयं वै रंज्ता। असौ हरिणी। यद्रुक्मौ भवंतः। आभ्यामेवैनंमुभ्यतः परिं गृह्णाति। वर्रणस्य वा अंभिष्च्यमांन्स्यापंः। इन्द्रियं वीर्यं निरंघ्नन्। तत्सुवर्ण्ष् हिरंण्यमभवत्। यद्रुक्ममंन्तर्दधांति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्या-निर्घाताय। शतमांनो भवति शतक्षंरः। शतायुः पुरुषः शतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। आयुर्वे हिरंण्यम्। आयुष्यां एवैनंमभ्यतिं क्षरन्ति। तेजो वै हिरंण्यम्। तेजस्यां एवैनंमभ्यतिं क्षरन्ति। वर्चो वै हिरंण्यम्। वर्चस्यां एवैनंमभ्यतिं क्षरन्ति॥३४॥

श्रुतिष्ठितो वा एष इत्यांहुः। यो रांज्रसूयेंन यजंत इति। यदा वा एष एतेनं द्विरात्रेण यजंते। अर्थ प्रतिष्ठा। अर्थ संवत्सरमाप्रोति। यावंन्ति संवत्सरस्यांहोरात्राणि। तावंतीरेतस्यं स्तोत्रीयाः। अहोरात्रेष्वेव प्रतिं तिष्ठति। अग्निष्टोमः पूर्वमहंर्भवति। अतिरात्र उत्तरम्॥३५॥ नानैवाहोरात्रयोः प्रतिं तिष्ठति। पौर्णमास्यां पूर्वमहंर्भवति। अमावास्यांयां पूर्वमहंर्भवति। अमावास्यांयां पूर्वमहंर्भवति। अस्तावास्यांयां पूर्वमहंर्भवति। उद्दृष्ट उत्तरम्। नानैव मासयोः प्रतिंतिष्ठति। अथो खलुं। ये एव संमानपक्षे

पुण्याहे स्याताम्। तयोः कार्यं प्रतिष्ठित्ये॥३६॥
अपृश्व्यो द्विरात्र इत्याहुः। द्वे ह्येते छन्दंसी। गायत्रं
च त्रेष्ट्रंभं च। जगतीमन्तर्यन्ति। न तेन जगती
कृतत्याहुः। यदेनान्तृतीयसवने कुर्वन्तीतिं। यदा वा
पृषाऽहीनस्याहुर्भजंते। साह्रस्यं वा सवनम्। अथैव जगती
कृता। अथं पश्व्यः। व्यंष्ट्रिवा पृष द्विरात्रः। य पृवं
विद्वान्द्विरात्रेण यजते। व्येवास्मां उच्छति। अथो तमं पृवापं
हते। अग्निष्टोममन्तृत आ हंरति। अग्निः सर्वा देवताः।
देवतांस्वेव प्रतिं तिष्ठति॥३७॥

उत्तंरं प्रतिष्ठित्यै पश्रव्यः सप्त चं॥————[१०]

वर्रणस्य जामि वा ईंश्वर आँग्नेयमिन्द्रंस्य यित्रिष्वंग्निष्टोममुपं त्वेयं वै रंजुताऽप्रंतिष्ठितो दशं॥१०॥

वर्रणस्य यदिश्विभ्यां यत्रिषु तस्मादुद्वंतीः सप्तित्रिरंशत्॥३७॥

वर्रुणस्य प्रतितिष्ठति॥

हरिंः ओम्॥

॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः

प्रपाठकः समाप्तः॥

अष्टमः प्रश्नः 14

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: http://stotrasamhita.github.io \mid http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/